

ostaje u istom obliku. Iz njegove ruke on neprestano ide u odedjenom obliku da bi se vatio u drugom i donosi profit samo pomoć tog sukcesivnog pretvaranja i zamjenjivanja. Capital fixe sastoji se iz kapitala koji je uložen u poboljšanje zemlje, u kupovanje strojeva, orudja, alata i sličih stvari." (Smit, tom II, str. 197, 198.)

"Svaka ušteda u rashodima stalnog kapitala jeste porast čiste dobiti. Cjelokupni kapital svakog poduzetnika nužno se dijeli na capital circulant i capital fixe. Ako suma kapitala ostaje ista, jedan dio će biti utoliko manji ukoliko je drugi veći. Capital circulant daje mu materijal i nadnice, i pokreće proizvodnju. Dakle, svaka ušteda u capital fixe koja ne umanjuje proizvodnu snagu rada uvećava kapital (fonds)." (Smit, tom II, str. 226.)

Od samog početka se vidi da je odnos capital fixe i capital circulant mnogo povoljniji za velike nego za manje kapitaliste. Krupni bankar treba samo neznatno više capital fixe nego vrlo maleni bankar. Njegov capital fixe ograničava se na izdatke za poslovnu kancelariju. Orudja velikog zemljoposjednika ne uvećavaju se srazmjerno veličini njegova zemljišta. Isto tako je kredit, u kojem veliki kapitalist ima prednosti nad manjim, utoliko veća ušteda u capital fixe, naime u novcu koji kapitalist uvijek mora imati u gotovu. Napokon, razumije se da tamo gdje je gotovo sav ručni rad postao tvornički rad, malenom kapitalistu nije dovoljan ni njegov cjelokupni kapital da bi posjedovao samo potrebni capital fixe.

Uopće, pri akumulaciji velikih kapitala srazmjerno se vrši koncentracija i pojednostavljivanje capital fixe u poredjenju s manjim kapitalistima. Veliki kapitalist uvodi sebi neku vrstu organizacije orudja rada.

"Isto tako u području industrije svaka manufaktura i tvornica već šire povezivanje većeg predmetnog imetka s mnogobrojnim i mnogovrsnim intelektualnim sposobnostima i tehničkim umijećima za zajednički cilj proizvodnje... Gdje zakonodavstvo održava zemljišno vlasništvo u velikim masama, višak rastućeg stanovništva prelazi na zanatski rad, a područje na kojem se uglavnom skuplja veci broj proletera jeste, dakle, industrija, kao u Velikoj Britaniji. Gdje, međjutim, zakonodavstvo dozvoljava stalno parceliranje zemljišta, tu se, kao u Francuskoj, povećava broj malenih i zadužnih vlasnika, koje neprestano usitnjavanje posjeda baca u klasu siromašnih i nezadovoljnih. Ako je, napokon, to komadanje i prezaduživanje dotjerano do višeg stupnja, veliki